

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Асланова Е. І.,
*студентка освітнього рівня «магістр»,
освітньо-професійна програма
«Міжнародні економічні відносини»,
Інститут міжнародних відносин
КНУ імені Тараса Шевченка*

РЕГУЛЯТОРНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛЬНОГО ДОМІНУВАННЯ

Торгівля, енергетика, безпека, право, глобальні виклики виступають сферами прояву конкуренції між США та ЄС, а відтак – регуляторних або нормативних воєн, які, на думку багатьох експертів, являтимуть собою нове знаряддя економічного змагання, а часом і протистояння між двома супер-силами [1-4], що має братись до уваги розробниками зовнішньоторговельної політики України [5]. «Конкуренція юрисдикцій» – саме так характеризують відмінне трактування міжнародних правових норм, права міжнародних організацій та тлумачення угод, що формуватиме ризики поза межами США чи ЄС, адже партнерам останніх слід буде робити вибір на користь врахування законодавства однієї зі сторін в процесі здійснення міжнародних операцій будь-якого характеру. Зіткнення конкуруючих правових систем відбувається тоді, коли США та ЄС поширюють свої правові норми на треті країни, які з готовністю їх приймають з огляду на економічні, безпекові чи політичні інтереси. Водночас «нормативна конкуренція» стосуватиметься також і гнучкості у використанні потенціалу політики макроекономічного регулювання задля впливу на економічні процеси як всередині країн, так і за їхніми межами, і способу насаджування нових стандартів господарювання, що описується термінами «неопротекціонізму» [1-2], «ліберального регулювання» [1], політики економічного націоналізму та патріотизму [6; 7] або навіть частково суміжне з поняттями «деглобалізації» [3], «неозалежності» [4; 8] та «подальшої регіоналізації світової економіки» [9-12].

Конкуренція зразка XXI століття передбачатиме конкуренцію смислів та ідей, які втілюватимуться у відповідній політиці та результуватимуться в практиці господарювання на всіх рівнях між-країнової взаємодії. Одні з них – як то глобальні виклики – формуватимуть сфери застосування існуючого потенціалу на мегарівні міжнародної економічної політики за участю міжнародних організацій, де формуватиметься порядок денний глобального діалогу. Звідси – вектори зрушень в бік переосмислення понять «економічне зростання», «економічний розвиток», «інновації» в контексті концепції сталості, яка ставить під сумнів реалізацію екстенсивних наздоганяючих моделей розвитку, абсолютизацію показника ВВП як мірила економічної потужності, а відтак – легітимацію екологізації та соціалізації міжнародних економічних відносин. Інновації відтак визнаються як такі, що не мають продукуватися заради самих інновацій, а лише для того, аби сприяти якісним змінам у способі господарювання та відтворення продуктивної спроможності націй. Феномен сталості, в свою чергу, впливатиме на переосмислення потенціалу енергетики та інструментів стратегічного суперництва в цій царині, яка також ставатиме середовищем нормативної боротьби інструментом стандартизації. Не викликає сумнівів той факт, що конкуренція між США та ЄС здебільшого розглядається крізь призму енергетичної залежності країн ЄС, адже суперництво у світовій енергетиці, зокрема в нафтовій, атомній галузях, яке насамперед відбувалось між компаніями, і лише в другу чергу стосувалося держав – експортерів енергоресурсів, формуватиме новітні геополітичні ризики, які, в свою чергу, впливатимуть на кожен із зазначених сфер взаємодії.

Для лідера XXI століття важливо формувати смисли і ідеї, а відтак — інструментарій «м'якої сили», тож для США важливо зберігати за собою образ морального лідера Заходу і передбачуваного партнера. Відтак для США постає нова проблема – проблема іміджевої відповідності, адже поняття «війна» (торговельна, регуляторна, тарифна, нетарифна), «тиск», «протистояння», «конфлікт», «суперництво» дедалі більше віддзеркалюють способи і характер ведення зовнішньої політики США і ставлять під сумнів прогнозованість їх дій.

Торговельні війни з їх тарифними та нетарифними інструментами боротьби, в свою чергу, поступатимуться війнам інноваційним та цифровим, хоча інерційно багато дослідників покладають відповідальність за виникаючі торговельні суперечки на американську сторону, що, звісно, пов'язано з наслідками «трампономіки». На нашу думку, розгляд теми суперництва у XXI столітті без врахування впливу політики КНР лишатиметься неповноцінним [13-15]. Проведений детальний аналіз перебігу американсько-китайського торгового конфлікту [16] критично важливий для розуміння параметрів потенційного американсько-європейського протистояння. І хоча на певних етапах американо-китайського протистояння європейська сторона і може скористатись вивільненими ринковими нішами, це навряд чи можна буде назвати «стратегічною перемогою». Вважаючи, що для продукування інновацій та ведення виробничої, комерційної та інших видів діяльності критичним є забезпечення передбачуваності та мінімізація проявів нестабільності, вигода, яку може винести ЄС в умовах наростаючого протистояння між США та КНР (яка послідовно реалізує політику «Пояс і шлях», експансію африканських країн), ризикує обмежитись короткостроковою перспективою.

Лінії розлому між США та ЄС, згадані на початку, справді виступають лініями «стратегічного відділення». Хоча автори звіту «Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі» [17] і наголошують на критичному прояві останніх саме в оборонній та безпековій сферах, проведений аналіз засвідчує безальтернативність НАТО, яке надалі залишатиметься єдиним і спільним інструментом забезпечення європейської безпеки. Звідси – констатація залежності ЄС від США, яка визначатиме першість останніх або останнє слово, яке буде за США при укладанні економічних угод. Прикметно, що автори звіту багато уваги приділяють також розгляду «ліній розлому» всередині ЄС, що підтверджено аналізом геополітичних амбіцій Франції, яка в умовах виходу Британії зі складу ЄС, матиме нові «козири», які демонструватиме не лише Німеччині, але і Брюсселю. Зазначене доводить, що ЄС відчуває загрози не лише зовнішнього характеру, але

і внутрішнього, хоча саме позиція Вашингтона визнається детермінуючою загрозою для реалізації ЄС проголошеного наміру стати глобальною силою, яку автори доповіді [17] інтерпретують як силу, здатну продовжувати економічну, правову, інформаційну, торговельну експансію, а з огляду на те, що мова йде про ЄС – спільну зовнішню, а надалі й спільну безпекову та оборонну політику.

Література:

1. Bulatova O. V., Panchenko V. G. Neo-protectionism as a challenge to the liberal regulation. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: економіка*. 2018. Вип 16. С. 86-93.

2. Панченко В. Г., Резнікова Н.В. Неопротекціонізм як інструмент усунення внутрішньої суперечності лібералізму. *Ефективна економіка*. 2016. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5781>

3. Ivashchenko O., Reznikova N. Projections of deglobalization in the contemporary international economic relations in the context of the paradigm of globalism. *Bulletin of Mariupol State University. Series: Economics*. 2018. Vol. 15. P. 98-106.

4. Резнікова Н. В., Іващенко О.А. Інтеграційні прояви незалежності: ризики регіональної взаємозалежності в контексті протиріч глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6. С. 7-11.

5. Гужва І.Ю. Актуалітети зовнішньоторговельної політики України: [моногр.]. Київ: Національна академія управління, 2017. 298 с.

6. Reznikova N., Panchenko V., Bulatova O. The policy of economic nationalism: from origins to new variations of economic patriotism. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4 (4). P. 274-281.

7. Панченко В. Г., Резнікова Н. В. Регіональні торговельні угоди як інструмент політики економічного патріотизму в контексті інтеграційного неопротекціонізму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 15. С. 67-71.

8. Іващенко О.А., Резнікова Н.В. Стратегічне партнерство як нова форма економічної інтеграції: аспекти незалежності ЄС та КНР. *Економіка та держава*. 2015. № 12. С. 6-9.

9. Bulatova O. V., Panchenko V. G. Regional trade agreements and the dialectics of protectionism and liberalism: new vectors of competitiveness. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: економіка*. 2018. Вип. 15. С. 114-124.
10. Bulatova O. Regionalization of the world economy. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: економіка*. 2016. Вип 12. С. 153-161.
11. Булатова О. Потенціал розвитку трансконтинентальної інтеграції. *Журнал європейської економіки*. 2014. Т. 13 (3). С. 248–272.
12. Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Перспективи укладання і потенційні економічні ефекти регіональних торговельних угод в Південно-Східній Азії: аспекти незалежності в контексті нового регіоналізму. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 29-34
13. Зварич Р.Є, Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Експансіоністські імперативи та детермінанти міжнародної економічної політики КНР. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7286>
14. Zvarych R., Reznikova N., Ivashchenko O. Approaches to identifying the form of china's economic expansion in the context of global economy transnationalization: the commercial expansion case. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
15. Reznikova N., Ivashchenko O., Panchenko V. Міжнародне співробітництво в сфері економічної дипломатії: досвід КНР крізь призму реалізації політики санкцій. 2020. URL: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/4985>.
16. Reznikova N., Ivashchenko O., Aslanova E. США, Китай і Мексика в центрі торгової війни: зміст та специфіка розгортання економічних конфліктів в ХХІ столітті. 2020. URL: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/4710>.
17. Веселовський А. Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/vidnosini-ssha-evropeyskiy-soyuz-tendencii-ta-varianti-u>.